AZ ORSZÁG TÜKRE.

BUDAPESTI KÉPES HETILAP.

IV-dik évfolyam.

Kiadó és felelős szerkesztő:
GYÁRFÁS FERENCZ.
Tulajdonos:
BALÁZS SÁNDOR.

22-dik szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
egész évre 12 forint, félévre 6 forint,
évnegyedre 3 forint.
Megjelenik e lap minden csütörtökön.

Pest, 1865. Junius 1-én.

A kéziratok és előfizetési pénzek a kiadó-hivatalhoz küldendők
DEUTSCH TESTVÉREK
könyomdájába,
harminczad-utcza 3-dik szám.

Ft. Gelentsér Privatus.

(A magyarországi irgalmasok rendfőnöke).

(képpel)

A budai irgalmasok kórháza és a császárfürdő, melyet az érdemdús szerzet néhány év óta maga kezel, szép tanuságot tesznek az irgalmasok rendének az emberiség javát és a nyomor enyhitését czélzó üdvös működéséről.

Főtisztelendő Gelentsér Privatus ur, kinek arczképét jelen számunkkal veszik t. olvasóink, a rendhez kötött szent kötelességek hü teljesítésében fényes példakép tündöklik rendtársai előtt, kiknek jelenleg érdemdús főnökük. Hiven sáfárkodik a kezére bizott javakkal, miknek legnagyobb része a szenvedők és inségek segélyére van szentelve. Minden intézkedésében ráismerhetni rendező, emelkedett, a jót és szépet egyaránt elömozdító szellemére. Rövid idő alatt nagy érdemeket szerzett a rend iránt, főleg annak önállósága erélyes megörzése által.

Ft. Gelentsér Privatus.

Olvasóink szivesen veendik e fáradhatlan munkásságu férfiu a szenvedő emberiségnek szentelt életének rövid vázlatát.

Gelentsér Privatus született 1822-ben augusztus 1-jén Pécsett, és a papi pálya iránt benne korán kifejlődő hajlamot követve, szülővárosában végzett tanulmányai után már tizennyolcz éves korában az irgalmasok szerzetének tagjává lett. A rend akkori főnöke felismervén az ifju jeles tehetségeit, tanulmányai befejezése végett a bécsi szerzetházba küldé, hol is Gelentsér mint a legnépszerübb és legbuzgóbb tagok egyike 1854-ig működött.

Midőn ez idő táján az irgalmasok ft. főnökei provincziális-választás megtartására gyültek össze, Gelentsér, a budai szerzetház főnökévé választatott meg.

S itt kezdődik sajátképeni hatásköre. — A felavatott főnök mindenek előtt czélszerü

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

reformokot tett a szerzet belügyeit illetőleg; aztán a kóroda tetemes nagyítását eszközölte. Ez utóbbi intézkedés annál nagyobb érdemeül tünik fel az emberszerető főnöknek, minthogy az akkoron Pozsonyban összegyült káptalan számba vevén a budai szerzetház tetemes adósságait, indítványozta, hogy abban a nagy költséggel járó betegápolás egy időre szüntettessék meg. És hogy az indítvány ténynyé nem vált, egyedül Gelentsér főnök erélyességének és kitartásának köszönhetni.

Vallásos buzgóságának és a szenvedő emberiség enyhitésében szerzett érdemeinek elismeréseül 1859-ben az egészen különvált magyarországi irgalmasok tartományában ő választatott rendfőnökké, és e méltóságot is oly szeretettel és buzgósággal viselé, hogy f. év. május 7-én Pozsonyban tartott gyülésen a közbizalom ő reá ruházta ismét a magyarországi tartományi főnökség méltóságát. Jótékonysága mindenütt a legszebben nyilvánul; évenkint több ezer jegyet osztat ki szegény betegeknek a császárfürdő ingyen használhatására; naponta számos szegény embert látat el étellel; s különösen az 1863-diki inséges évben a legnagyobb erélylyel és önmegtagadással gondoskodott a szerzetház falai előtt csoportosan megjelenő segélyt kérők nyomorának enyhitéséről.

Az érdemdús főnök az irodalomnak és művészetnek is meleg pártolója, a mit sokszor tettlegesen is mutatott ki. Rövid életrajzát azon őszinte ohajtással fejezzük be, hogy az isten még sokáig tartsa meg az emberiség javára szentelt életét.

Mi szépek....

— Zugliget május 25. —

Mi szépek e hűs ernyős tölgyek! —
Óh nézd meg jól e csöndes völgyet;
Csak játsz' a kis lehajló ággal,
Ne törödj' most a nagy világgal.
Eljö a nap, óh eljö hidd el —
Óh én látom már szemeimmel;
Mikor — de minden boldogságod
Tán csak az emlékekben látod!

Mikor nem az a nap lesz kedves,
Mely oda kötött életemhez;
Nem az, a melyben enyém lettél:
Csak az a melyben megszerettél!
S az, mi akkor is édes lészen:
Az nem lesz többé ölelésem;
Nem csókom, szóm, nem mélázásom:
Csak a multból egy titkos álom.

Egy kép — minőt csak hű sziv képzel
Fölékesítve jóval széppel,
Rárakva mindent a mi égi —
Mi szived most ugy megigézi.
Egy kép! — óh nézd, és merengj rajta,
Maradjon rajt, mi felém hajta;
Ha e mosoly rajt' édes néked:
Maradjon tiszta szent emléked.

Vigasztalóul hozd, — oh hozd át, —
Föléled rá majd halvány arczád;
S a szép napok, a boldog mámor,
A szerelem méz poharából
Meglásd, hogy mind mind megjelennek,
S bennök egészen elfelejted,
Hogy az, kit ölelsz kéjjel, vágygyal:
— Egy — a mostani törött árnynyal!

Tolnai Lajos.

Denevér Menyhért.

Rajz.

Kazár Emiltől.

(Folytatás és vége).

Másnap már botra támaszkodva, egy nagy kabátba burkolva látták.

A kaszinóban egy magányos asztalhoz ült, pedig máskor a sokaságot kereste, hol beszélhetett. Ott olvasta egyedül a hirlapokat.

Valaki megszólította.

— Ejh kapitány ur alig ismertem meg.

— Nos, mért?

— Még tegnap egyenruhában volt.

— Szja, tegnap még nemzetőr kapitány voltam.

— Hallottam, hogy ön leköszönt.

— Beteges vagyok. Az aggkort a lelkesültség sem altatja el.

— Lánczhordtát, legalább is 20 évvel idősebbnek látszik ebben az öltönyben.

A nemzetes ur nevetett.

— Még a szabását sem tartotta meg előbbi ruhájának.

— Ha öregszünk, nem lehet lőgénykedni; szeretjük minél jobban beburkolni magunkat, kivált ha lábszárunkba és karcsontunkba a köszvény vette magát. Azt hiszem, kissé roszul is cselekedtem, mikor annyit éjjeleztem. Néhány évet bizonynyal elraboltam életemből. A nyugalom való nekem.

— Az imént háza előtt jövet, nem láttam a tetőről lengő zászlót.

— Oh édes barátom, szétrongyollott.

Az öreg ur kellemetlen arczot csinált, és tovább olvasta a hirlapot.

— Mi ujság kapitány ur?

— Mondhatom, hogy rosz. Ismét csatavesztés.

— Nincs önnek kedve a mellékszobába jöni egy kis eszmecserére.

— Fejem fáj; és megvallom, a hirlapi tudósítások lehangoltak. Kettős okom van a magányra.

— Ugy nem háborítom kapitány ur.

— Figyelmeztetem barátom uramat, hogy én tegnap óta nem vagyok kapitány.

— Hiszen csak ideiglenesen vonult vissza.

— Jobban meggondolva a dolgot, végképen lemondok. Kérem ne használja e czimet. Akadhatnak, kik azt hihetik, hogy követelem magamnak.

E pillanatban a szomszédszobában élénk zaj támadt.

— Mily lármás ez a kaszinó! — szólt az öreg ur, s kalapja után nyult.

— Máskor lármásabb is volt.

— De most nem képzelhetem, mi okuk lehet a zajongásra.

A másik pillanatban azonban meg lett fejtve. Uj hirek érkeztek; hivatalos tudósítások; több vesztett csata után egy győzelem hire, melynek eredményétől sokat vártak.

A nemzetes ur fölegyenesedett, s belépett a nagy terembe.

— Valóban polgártársak, — szólt, — örvendetes hireink vannak. Ime, magam is egészen megifjodtam. Csodálatos, mennyire hat a kellemes hir a betegségre is. Kedvem van egy pohár bort üríteni a jó hir emlékére. Ha az éjjel nem háborgat köszvényem, holnap ujra felkötöm nemzetőri kardomat, s fejembe nyomom a sárga csákót.

Denevér ur nagy toasztot mondott, s egész éjfélig poharazott.

Másnap ujra ki volt tüzve házára a nagy zászló, ujra fölvette egyenruháját, és nagy dobpergés, trombitálás és vezényszók mellett vezényelte a város utczáin a városi nemzetőröket.

Nem sokára megint kellemetlen hirek szárnyaltak, Denevér urat ujra elővette a köszvény, ujra lehányta egyenruháját, s behuzta a zászlót. Most már nem is ment a kaszinóba, otthon ült egész nap. A kik meglátogatták, alig győzték végig hallgatni sapánkodásait, melyeket a köszvény sajtolt belőle.

Különben a városban egyszerre mély csönd állott be. A császári hadsereg bevonulásáról beszéltek mindenütt. A várbeli ágyuk most senkinek sem jutottak eszébe.

Denevér ur kiköltözött a hegyek közé szőllőjébe. A magányos, félreeső helyen senki sem háborította. Ismerőseinek azt mondta, orvosa tanácsára kell a hegyek közé mennie.

Nehány hétig senki szinét sem látta a városban. Egyszer azonban csak megjelent. Történetesen épen azon a napon, mikor a hadsereg elhagyta a várost.

Az öreg ur meg sem borotválkozott azóta, rövidre nyirt haja is megnőtt. Most olyan alakja volt, hogy minden válhatott belőle.

Ismét házában lakott, de igen elvonultan élt. Csak a templomban lehetett látni vasárnaponkint. Ismerőseit sem látogatta meg, s ha őt keresték föl, illedelmesen figyelmeztette őket, hogy lehetőleg kiméljék a beszéddel, mert erős fülzúgása van.

Az országos hirek elkomorították az öreg urat. Beszélni sem szeretett felőlök. Szomszédja többször szőnyegre hozta ugyan az ügyeket, de a nemzetes urat nem lehetett a beszélgetésbe vonni. Nem egyszer mondta a kupecznek:

— Hagyjuk ezt szomszéd! kellemetlen sebeket érintünk. Én gondolni sem szeretek az egészre.

Olykor-olykor még kinálkozott alkalom a város lakóinak, hogy ablakaikat kivilágitsák. Denevér ur most már csak egy-egy szál gyertyát tett ablakaiba. A háromszinü zászló pedig már régen szétrongyollott.

Mennyire bámult mindenki, mikor azon nap, melyen az oroszok bevonultak a városba, ép oly nagy fehér hódolati lobogót kavargatott a szél az öreg ur háza előtt, mint a nemzeti tricolor volt. Az egész városban nem lehetett látni oly szép, fehér rojtos zászlót.

A bámulat nőtt, mikor a legközelebbi napon a nemzetes ur megjelent kiborotvált állal, nagy pofaszakállal (mintha arczának két szárnya lett volna), magas selyem kalapban, fölálló inggallérral. Hová lett a vörös toll, a bársony kalpag, a zsinóros dolmány, a pengő sarkantyúk, és a zord tekintet, mely oly derék, bátor forradalminak tüntette őt fel? A kikkel eddig beszélt, most kerülte, s olyanokkal szorítgatott kezet, kikkel két évig köszönést sem váltott.

Ekkor kezdték ismerni tökéletesen az öreg urat. Ekkor kapta nevét is.

— Szélkakas! — mondogatták a dühösebbek. — Mily nagy képmutató! És mi hittünk neki? Átkozott vén róka. Ha nem változnak az idők, ugy lehet, hogy polgármesterré tesszük; pedig nem tréfa dolog polgármesternek lenni olyan városban, melynek 25,000 lakosa van; nem tréfa dolog lett volna neki ünnepélyes alkalmakkor a püspöki asztalnál ebédelni, a templomban vörös-posztós padban ülni, és urnapkor parádé-ruhában a szentség után menni.

Betördelték ablakait, s tele irkálták háza falát gúnynevekkel. Megakadályozására őröket kellett oda állítani.

A nemzetes urat mocskolták mindenfelé. Legelkeseredettebb ellensége a kis kupecz volt.

Egyik délután épen kertjében levén Denevér ur, a kerítésen át megpillantotta a kupecz. Meg nem türhette, hogy át ne szóljon hozzá.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

— Jó napot szomszéd.

A nemzetes ur fogadta a köszöntést, s azonnal a gyümölcstermésről kezdett beszélgetni, észrevevén, hogy szomszédja minden áron szóba akar vele állani.

A kupecz azonban tudott arról beszélni, a miről neki tetszett, ha akarta. Egész kitérőleg szólt:

— Mint elforgatja a szél amott a ház elején azt a fehér zászlót. Ugyan hol lehet a másik?

Denevér sohajtott.

— Fegyvereimet adtam be. El akarok hárítani magamtól minden kellemetlenséget, s ha ezzel másnak kárt nem teszek, mért ne volna helyes. Vétkes vagyok-e én azért, hogy elvonulva, csinos házamat, családom körét többre becsülöm egy szük börtönnél. Ugyan édes barátom, mit kivánnak önök? Talán künn kellett volna hagynom a háromszinü lobogót; avagy beszédeket tartsak most is nyilvános helyeken.

— Ön emlegette, hogy vérét és vagyonát is képes áldozni.

lesz rá gondjuk, hogy eljuttassanak oda egy példányt, hol számadásra vonják önt.

— És mit tehetnek velem?

— Azt könnyen megtudhatja. Fogad velem a szomszéd, hogy legfeljebb holnapután már elfogják?

— Engem? Oh szomszéd, s ön még fogadni akar erre.

— Természetesen, miután bizonyos. Ön nevezetes szerepet játszott a forradalomban. Általánosan ismert igazgató volt. Egyik forradalmi hirlapba mérges czikket irt; nyilvános

Máramaros-Sziget.

(Természet után rajzolta Lám Sándor.)

(Lásd szövegét a 238-dik lapon).

— A szomszéd gunyolódik, jól tudom.

— Nagy kedvem és okom van rá.

— Mint látom, kedve csakugyan van, de oka?... Becsületemre, oka nincs!

A szomszéd nevetett oda át. Menyhért ur szelid tekintettel nézett arra, és szemrehányó hangon kérdezte:

— Ön is ugy vélekedik felölem, mint a többiek?

— Bizon csak szájaskodó ember az ur. Szemébe merem mondani.

— Óvakodó vagyok édes szomszéd. Vakmerő játékba nem bocsájtkozom.

— Ismerem én már a szomszédot. Valami jó állásra volt kilátása, és most megint azt üzi.

— Csalatkozik szomszéd! En érzelmeimet követtem. De minden fordult, s mit tegyek én. Koczkáztassam életemet, vagyonomat. Nekem családom van, melyért élnem kell. Csak nem juttathatom őket koldusbotra.

— Láttam tegnap, hogy a katonai parancsnoksághoz ment.

— De nem hasztalanul.

— És meg vannak még elvei, melyeket oly gyakran hirdetett?

— Kedves szomszéd ur, én belsömben mit sem változtam.

— Jámbor alázatos ember ön szomszéd, azt teszi a mit a körülmények parancsolnak. Mindig a más kenyerén van és soha se a magáén. Meglássa szomszéd, két szék közt a földön marad.

— Higyje el, családomért vagyok óvatos.

— Ugy vigyázzon is szomszéd. Már is baj van.

— Baj? Mondja el kedves szomszéd ur.

— Elmondom, hogy óvakodjék.

— Ne gyötörjön. Tudassa velem.

— Emlékszik ön arra a szónoklatra, melyet a megyeház előtt tartott?

— Jaj, biz akkor furcsa idők jártak.

— Ön még ki is nyomatta e beszédet.

— Bolondul tettem.

— Önnek most igen sok ellensége van, helyeken szónokolt; kardot viselt. Azt hiszi a szomszéd, hogy ez valami csekély szerep. Ellenkezőleg. Ön népszerü volt az egész megyében, és kevés tartotta, hogy városa polgármesternek nem választá.

— Édes szomszéd ur, ne beszéljen ön oly hangosan.

— Szomszéd ön sok rosz fát tett a tüzre, nem is említve a nagyszerü világitásokat, melyeket rendezett. Lánczhordtát, bámultam önt, és sokszor mondám magamnak: „mily meggondolatlan vén ember ez az én szomszédom; ha védelmezni kell neki a rábizott ágyukat, szépen ott veszhet, s mi lesz családjából.“

— Igen barátom, erre én is gondoltam, de jobb véget reméltem, azt is reméltem, hogy nem fogok ott veszni, hanem polgármester leszek. Családom jóvoltáért cselekedtem ugy.

— Szegény szomszéd! En sajnálom önt.

— Tehát csakugyan oly nagy szerepet játszottam én.

Kitünő szerepet. Mit gondol, ön egy vá-

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

rat, és ágyukat őrzött, Legalább is várparancsnoknak fogják tekinteni. Okosan tenné ön, ha menekülne.

— És családom, házam?

— Családja majd elvonul valami csöndes helységbe, háza pedig itt marad. Ön álruhát ölt magára, megváltoztatja nevét, s legalább 5—6 esztendeig bujdokolni fog.

— Öt hat esztendő! Mily esztelen voltam.

A szomszéd szavai rettegéssel töltötték el Menyhért urat, s menekülésre gondolt.

Már este felé volt az idő. Losujtó gondolatok közt nézte a lenyugvó napot. Talán holnap már nem láthatja lenyugtát. Ki tudja, mit hoz reá feljöttével.

Közölte nejével aggodalmait, s tudatta vele, hogy az éjet fölhasználja és menekülni fog. Utasította nejét, hogy egyik rokonukhoz menjen a gyermekekkel; ott majd tudósitani fogja hollétéről, ha lehet. Tegyék meg az előkészületeket, hogy távozhassanak.

Menyhért ur csakugyan elhitte, hogy oly hatalmas szerepet játszott a foradalom alatt pedig a republikánus szomszédja csak boszúból rémítette, mint ezt későbben igen sokszor elbeszélte.

Menyhért ur paraszt ruhába öltözött, egy nagy tarisznyát vetett vállára, és egy görcsös botot fogott markába. Ugy indult a bujdosásba.

Reggel családja is elutazott.

Másnap már üres volt a ház. A szomszéd titkos örömmel gyanította a történteket és jót kaczagott rajta.

Menyhért ur pedig keserves napokat élt. Minden zörejtől, minden embertől félt. Elhagyott, piszkos csárdákban, vagy szabad ég alatt töltötte az éjeket. Nem mert szóba állani senkivel, még azt sem merte megkérdezni, mely vidékre jutott.

Igy kóborolt már néhány hét óta, mikor egyszer az országuton, egy kis cserje mellett több dragonyos jött reá szemközt. Menyhért ur szemei elött egybefutott minden. Ha most fölismerik, ha kiolvassák arczából, hogy bujdosó.

Hirtelen a cserjék felé vette utját hát ha még észre sem vették.

Azonban észrevették, s épen az okozta vesztét, hogy visszafordult. Ez gyanút költött, s a dragonyosok egyszerre vágtatni kezdenek. Menyhért ur lélekszakadva futott a cserjék közé.

A vezénylő tiszt rá kiáltott, rá fogván egyszersmind nyereg pisztolyát is.

A szerencsétlen ember azt hitte, mindjárt meg fog halni. Ereje megtört, s összeesett.

Mikor a dragonyosok közelértek hozzá, rimánkodva kérte őket, hogy kegyelmezzenek meg neki, bocsássák tovább. Visclete még inkább fölélesztette a gyanut. Átkutatták, s meggyőződtek, hogy közönséges paraszt embernek nem lehet oly finom fehérnemüje.

Menyhért ur kezére és lábára vasat tettek, ugy kisérték el kivont kardok közt a legközelebbi katonai parancsnokséghoz, mely négy hosszu mértföldre volt. Az uton elég ideje maradt az öreg urnak elmélkedni jövendőjéről.

Ott elzárták, kemény felügyelet alatt. Az ör egész nap ajtaja elött sétált alá föl.

Majd két hónap tölt el, mig birái meggyőződtek, hogy nem valami veszélyes emberrel van dolguk. E két hó alatt majd minden nap kihallgatáson volt.

Mindazáltal nem bocsájtották szabadon. Fegyveres őrizet alatt lakóhelyére szállitották, ott körülményesebben földerítik majd a dolgot. Senki sem hitte el, hogy minden ok nélkül bujdosott.

Fényes nappal értek a mi varosunkba. Menyhért ur egy paraszt szekeren ült, mellette két felől fegyveres ör. Mindenki rá ismert, a ki csak látta.

Fogságának semmi komolyabb következménye nem lett. Nem sokára szabadon bocsátották.

Ez alkalmasint az utolsó nevezetes episód Denevér ur életéből. Ő maga is gyakran elbeszéli, de természetesen más szinezettel. Azok közé sorozza magát, kiket a forradalom árja magokkal sodorváu, megbünhödtek érte.

Még mindegyre folytatja szerepét, mint szerény hivatalnok. Törülgeti pontosan a rárótt kötelességeket. A fölötte állók előtt meghajol, a mellette levőkhöz barátságos, szomszédját kivéve, kit gyülöl.

Az utóbbi mozgalmas évek alatt ismét emelgette szárnyát, de már öreg, a sir szélén áll, s nem lehet reményleni, hogy valaha csak oly szerepet is játszék, mint itt följegyeztem. Azért ugy gondolom, életrajza annyira be van végezve már, hogy a pontot a végére lehet tenni.

Máramaros-Sziget.

(Képpel).

Máramaros vármegye regényes vidékei egyikén, gyönyörű alakzatú hegylánczok által környezett — körülbelől egy négyszög mértföldnyi — gazdag lapályon fekszik a velünk nem sokára vasut által is összekötendő élénk kedves város — Sziget. Valójában sziget, mert mig egyikfelől a Tisza, másikfelől az Iza folyamok, s harmadikfelől a szeszélyesen kanyargó Rónapatak és egyéb hegyi csermelyek szegélyezik határát. A kies völgyre, mely termékenységében az alföldnek sem sokat enged, ridegen tekint le az 5000 lábnyi Pap Iván-havas, a kopár Apeczka, az érczdús Guttin, s a hosszan elnyuló Köhát, mig a Tisza jobbpartján a szlatinai kimeríthetlen sóbányákat rejtő bérczeken, s a báró Sztojka-család kies fekvésü kastélyán lel pihenést a szem.

Alant pedig a kedves város terül, melyben a reformátusok lyceuma, a katholikusok algymnasiuma virágzik, s azonkivül van takarékpénztár, b. Sztojka által alapított ápolda, kisdedovó, olvasó egylet, jótékony egylet, kertészegylet stb. A város minden szépre és jóra fogékony lakossága 7—8000 között van, s főleg magyar ajkú. Ezek közül 2460 r. kath. 1600 (más adat szerint 1978) reform., 1600 g. kath; 150 ág. hitv., 25 unitárius, és 1500 izraelita. Leginkább földmüvelést, ipart, kereskedést üznek. A házak száma ezernél többre megy. Ezek közül a diszesebbek a főutczát foglalják el, melyet képünk feltüntet.

Máramaros-Sziget régi város. Nem rég leégett reform. templomát — mely kitünő építészeti stylja, de különösen nagybecsü fresco festvényei által hazai müépitészetünk egyik legszebb ereklyéjének mondható — szakértő régiségbuvárok a XIII.-ik század végén vagy a XIV.-ik elején épültnek itélik. A városnak, mely magának ily templomot építtetett: már akkor tekintélyesnek kellett lennie. Annyi bizonyos, hogy lakosai az I. Károly király által 1329-ben a máramarosi négykoronaváros: Huszt, Visk, Técső és Hosszumező számára kiadott szabadalmaknak, ő reájok Sziget lakóira is leendő kiterjesztésére Nagy-Lajoshoz folyamodtak 1352-ben. Kérésök meg is adaték. Ez intézkedés aztán utóbb majdnem minden király által megerősittetett, egész I. Leopoldig.

A XV.-dik századot csendesen élte át privilegiumai árnyában a mindinkább gyarapodó Sziget, anélkül, hogy történetében valami nevezetesb esemény fordult volna elő. Annál nevezetesb változást hozott a XVI.-dik század. Ennek elején ugyanis elterjedvén egész hazánkban a hitjavítás: különösen a tősgyökeres magyar faj által lelkesülten fogadtatott, s annyi üldözés daczára is állhatatosan ápoltatott. Máramarosban a protestans Perényi Gábor főispán és sókamara-gróf idejében kezdődött a reformatió, nevezetesen Visken már 1524-ben, Ramasi Mátyás által. Őt követé Huszthy Tamás: a megye és korona-városok reformátora; Szigetet, Visket. Técsőt, Hosszumezőt mind ő reformálá. Végre egy Pál nevü pap fejezé be e városokban a hitjavítás müvét 1556-ban, mely idő óta a máramarosi ref. egyházak folyvást szilárdul állanak, s a „magyar vallással" egyetemben a magyar nemzetiségnek is hü őrállói a sok idegen elem közepette.

A szigeti reform. iskola mindgyárt a hitjavítás elejének korában alapittatott; a benne működött tanárok névsora egész 1540-tól fogva megvan. 1625-ben a viski partialis synodus rendeletére ez iskola ujra építtetik s megnagyobbíttatik. Az építés az egész megyei közönség pénzéből történt, nemesség, városi lakosság, a hajduság (gyalog had) és sóvágók részvétele mellett.

A XVI.-dik század közepén Szigetvárosa már jól rendezett tanácscsal, s pallosjoggal már 1529. óta birt. Ugyanez időben a városon lakó számos curialis nemesek is már külön testületet alkotának.

A XVII.-dik században Sziget majdnem folyvást az erdélyi fejedelmek birtokához tartozott az egész Máramarossal egyetemben. És e fejedelmek s különösen Bethlen Gábor I. Rákóczi György s Apaffy Mihály nem kis mértekben éreztették kegyeiket a szigeti reform. iskolával s mind az ottani, mind az egész megyebeli helv. hitv, egyházakkal. II. Rákóczi Ferencz is mindjárt háborúja kezdetén 1703-ban Husztvárával együtt elfoglalta Máramarost és Szigetet, s birta mindvégiglen, mig t. i. a szathmári béke be nem következett. Kurucz hadak kivált tábori fáradalmaik pihenésére téli kvártélyozásban gyakran feküdtek a városon, de nyolcz álló esztendeig labancz ide be nem birta tenni lábát.

1717-ben tatárok törtek be Borsa felöl Máramarosba; a szigeti lakosság a ref. templomba halmozta össze előlök kincseit: de a pusztító had ezt is kirabolta, s számosakat rabul vitt, a kik azonban b. Sztojka László — azelőtt Rákóczi kurucz tisztje s most máramarosi alispán — vitézsége által kiszabadíttattak, s a rabló tatár had rútul megveretett.

1742-ben a pestis, 1770-ben pedig II. József látogatá meg Szigetet. 1786-ban nagy inség volt. 1779-től 1806-ig a kegyesrendüek építettek eleintén templomot, aztán tornyot, zárdát, iskolát. 1802-ben nagy égés volt, és ez fájdalom ismétlődött 1859 aug. 10-kén éjjel, a mikor is 41 ház tőből, 38 pedig részben elhamvadt. Oda lőn egyebek közt a régiségek barátainak nagy sajnálatára az ódon szép ref. templom, a gymnasium s az iskola és egyház egyéb értékes épületei. Az összes kár 350 ezer frtra, becsültetett. A nemzet ekkor közvetlen adományain kivül azon tartalmas szépirodalmi emlékkönyv hathatós pártolásában fejezte ki részvétét, melyet „Szigeti Album" czím alatt Szilágyi István és P. Szathmári Károly m.-szigeti ref. tanárok s ismert iróink adtak ki, a kár némi enyhítésére. A vész óta Sziget folyvást épül.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Benjámin a „farkas."

— Az amerikai vadász életből. —

(Vége).

— S talált-e ön valamit útközben, kérdé a német.

— Természetesen, válaszolt Benjámin miközben lehajolt a tüzhöz és a hamut saját szemébe is belefujta, — teringettét két szarvast láttam épen egymás mellett legelészni.

— És egyiket sem lötte ön meg?

— A hőhér hordja el, mit tudom én mi lelte ezt a rozsdás fegyvert! — viszonzá a zömök ember, mig szemeiből a hamut törölgette — az egyiket biz én elhibáztam, a másikát meglöttem hanem még is elszaladt, ámde kétség kivül elö fog jöni.

A báró ur nem győzött elegendőkép csodálkozni, hogy ily tapasztalt, régi vadász két szarvas közöl egyet sem tudott elejteni; hanem valósággal nem volt több ideje a társalgáshoz, mert épen csak az iménti élénk álomkép következtében, semmi kedve sem volt hozzá, hogy az erdőségben kör utja alatt ráesteledjék. — — Az elökészületekkel különben is készen volt, puskáját vállára kanyarítá s meg egyszer visszafordulva mondá Benjáminnak:

— Szó a mi szó: semmi kedvem sem volna eltévedni, no, az bakónak való munka lenne!

— Mit se féljen uram, a nap még jó fönt jár az égen.

— Föltéve de meg nem engedve, puskámat kilövöm s lesz ön oly szives, hogy eldurrantja a magáét, hogy magamat tájékozhassam.

— Szives örömest; hanem addig is felteremtem a fára ezt a nyerget, ezt az általvetőt és a takarót: a mi biztos az biztos. Lásson uraságod hozzá, hogy minél hamarább visszatérjen!

Questen igeuelve bólintott még, aztán gyorsan tova sietett, hanem az álmot sehogy sem volt képes kiverni fejéből, sokkal élénkebb volt az, mintsem egyhamar feledhesse, s szive csaknem hallhatólag kezdett feldobogni, midön a homályos erdőséghez ért, honnét hirtelen visszafordult. Fogsorai egymáshoz koczogtak s halkan mormogá: döreség! no még csak az kellene, hogy álomképtől is megijedjek!

Ezalatt szorgalmatos figyelemmel kisérte az irányt, mind a száraz földet mind a vizet, merre utját vennie kellett és mivel ezen kisded körben akarva is alig tévelyedhetett volna el, hamarabb, mintsem gondolta volna, elért a nádcsapáshoz. Különös érzés lehetett az, midön itten épen olyan kidölt korhatag fatörzsön foglalt helyet minöt álmában látott, mikhez hasonlót azonban akár mennyit lehetett volna találni amaz ös erdöben. Talpát megkente a kellemetlen szagu keverékkel. Voltaképeni félelmet nem érezett Questen, mindamellett jónak látta fegyverét uj gyutacsokkal látni el s kését felöltönyéhez kötni, nehogy valami tövisbokor kisodorja; aztán óvatosan elöre haladt egészen közvetlenül a nádtörésig, söt helylyel-közzel belebb is, a hol tudniillik világos nyomait szemlélheté a vadállatok ki s bejárásának. Útközben a kenöcsözést ismételgette is néhányszor, mert az járás közben lekopott, s ekképen érkezett el körülbelöl egy jó óra mulva a brushy lake vizéhez, honnét eltévelyedni épenséggel lehetetlen volt.

Itt nehány pillanatig hallgatódzék emberünk a sürüségben, hanem temetöi csöndesség volt mindenfelé, teljes szélcsönd állott be, egyetlen egy falevél sem mozdult és minthogy a nap nemsokára lemenöben volt, sietett a lehető leggyorsabban tanyájukhez, ugy, hogy mire a nap leáldozik, oda érjen.

— Mi sem történt? kérdezé itt Benjamin s feleletet sem várván folytatá: — majd csak a holdvilágnál mutatják meg fogaiknak fehérségét a kötni valók! — és most vacsorázzunk, mert vagy ki tudja leszállhatunk-e a fáról egész éjszakán át?

Embereink hozzá láttak a falatozáshoz, miközben Questen uramnak térdén nyugodott

A budai császárfürdő.

(Lásd szövegét a 240-dik lapon).

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

a fegyver, s minden legkisebb neszre kiválóan figyelmezett; majd egy csomó parazsat két jókora fakéreg között a fa tövéhez vitt Benjamint, megkérdezé a német: mit akar ön azzal, sógor?

— Mit-e — felelt a zömök ember — hát a felszálló füst távol tartja tölünk a szunyogokat, mert ma este épen olyan enyhe tiszta idő van, mint nyárközépen; aztán megpróbáljuk még azt a bizonyos füstölő szert is, bizonyosan lesz még uraságodnak belöle, hogy a manóban is hívják? ha jól emlékszem: fassig editának.

— Assa foetidának, — igen van még belöle elegendő, az csalhatlan szer, utána jönnek kétségkivül s elébe futnak puskacsöveinknek!

Azzal is csakhamar készen lettek; s midön báró Questen megpróbálta ülését a fán, ugy találta, hogy Benjámin kitünöen remekelt, nyeregtakaróval beborítva, olyan kényelmesen helyet lehetett foglalnia, mint valami karoszékben, és mielött beköszöntött volna az öreg este, jónak látták befészkelödni, hogy ottan várják be az eseményeket. Az éjszaka utóvégre is beállott a whyp poor will (amerikai rigófaj) elkezdé fütyörészni egyhangu esteli dalát, a lombok közzül visszahuhogott rá a bagoly enyelgöen panaszos hu-hu-jával, majd az egész környék több óráig csöndes maradt, mint maga a sír.

A levegö éjen át meghüvösült; vadászaink takaróikba ugyancsak begöngyölgöztek, hogy kiváltképen a hüvös harmatot testökböl távol tartsák.

— Mit sem sietnek a kötni valók! — jegyzé meg Benjámin, — tiz óra is lehet már eddig!

— Mi volt az? hérdé Questen ülöhelyében jókorát nyujtózkodva.

— Hát az egyik .... viszonzá Benjamin a „farkas" elöhajolva vizsgálódván, mig délröl hozzájok hallatszék egy vén farkasnak vontatott, keserves orditása; és mintha ez jeladás lett volna valamennyien rákezdék az üvöltést és vinnyogást, ki véknyan ki vastagon, mintha csak fogadásból versenyeznének.

— Hamar a szert a parázsba, a füst hozzájok lecsapódik és öneckik elö kell bujniok okvetlen.

Questennek nem volt arra szüksége, hogy másodizben is szóllongassák, a létrán odalent termett, a parazsat szétabajgatta és az elöre elkészitett assa foetidát rája vetö, mely büzös szagot terjeszte szét a levegöben. Hanem iparkodott is aztán föl a magasba, nehogy a farkasok tetten kapják, mert az üvöltés mindegyre közelebbröl hallatszék.

Csakhamar azonban ujolag minden elcsöndesedett. Az is megtörtént aztán, hogy a sürüségben olykor-olykor zörej támadt, s emberünk puskát ragadva feszült figyelemmel hallgatózott, meresztette szemeit a távolságba, hanem mit sem láthatott. A hold magasra emelkedett, megnézte az órát Questen. Éjfél volt, és a farkasok hangversenye ujból megkezdödött s épen azon tájékon, melyet ö körüljára; bizonyosan az ö nyomait keresztezék.

— Pontban 12 órakor szoktak a vadállatok ordítani, — jegyzé meg „farkas" Benjámin, hanem éjfél után felette ritkán is szokták öket háborgatni. Tapasztalt vadászok állítása szerint: ezen idötájban szoktak visszavonulni barlangjaikba.

— Én azt gondolom, hogy idöváltozást éreznek, — susogá Questen, — s ugy veszem észre minduntalan, mintha átellenben valami mozgolódnék?

— Farkas Benjámin mit sem válaszolt többé; még egy pillanatig hallgatózott, fejét tagadólag rázta, aztán takarójába burkolózott; karját azonban csakhamar megragadni érzé, és midön fejét hirtelen felemelte, tisztán kiveheté a lépéseket, a mint a sürüségben valamely vadállat feléjök közeledett. Questen szemét is majd kinézte, hanem a holdtól bevilágitott ösvényen semmi élö lény sem kezdett mutatkozni. Ismét csöndes lön minden, majd nehány pillanat mulva elordítá magát egy farkas mintegy háromszáz lépésnyi távolságban, melyre távol a rengeteg mélyéből hangzék válasz, azután ujólag csöndesség lön.

Két, három, négy, öt óra is elmult, hat órakor hajnallani kezdett és a whip poor will ujfent elkezdett énekelni, pillanatról pillanatra világosodott s végre fölemelkedék a nap is a lombtengerböl, — és a farkas-vadászatnak természetesen vége szakadt, mert alig van rá eset, hogy fényes nappal valamelyik vadállat elöjöjön rejtekhelyéböl.

— Jó reggelt, atyafi! — szólamlott meg Benjámin a „farkas"-nak keresztelt, miután négy óra hosszat ültö helyében édesdeden aludt vala, és most szomszédjának kedvetlen arczkifejezését pillantá meg.

— Hanem az Isten szerelmeért! fakadt ki Questen a szerencsétlen vadaszati kaland által teljesen kedvét veszítve, — mi uton és módon ejtette vagy fogta el ön azt a sok farkast?

— Én? kérdezé Benjamin álmélkodva, mig üléséböl fölegyenesedett, s magát Questen elött hátravont csodálkozó allásba helyezvén, — én? engedjen meg uram, de én teljes életemben sem nem löttem sem nem fogtam meg egyetlenegy fiafarkast sem?

— Szent Isten! kiáltott fel a német báró ur, füleinek is alig hive, — semmi farkast? — hanem önt mégis Farkas Béninek hivják és szörnyü sok farkasbört szállít Little Rockba.

— Tagadhatlan! Azt tetszik emlegetni, hogy a gazemberek Farkas Benjáminnak csufolnak, — arról mit sem tehetek, uram; hanem ha azon farkasok bőrét kellene eladnom, a miket én saját kezeimmel löttem, akkor ugyan soha még egy fillért sem kerestem volna teljes életemben. Veszem a farkasbört a környékbeli vadászoktól, — hogy eladhassam.

— Tehát ön nem is vadász?

— Én? — nevetett föl Benjámin, — én-e? ahhoz, uram, nagyon sok eszem és kövérségem van. Tegnap történt másodizben, hogy kezeimbe puskát fogtam; hanem annyit mégis fölteszek magam felöl, hogy czélba találnék, ha ugyan szemeimet az elsattantás elött be nem kellene hunynom önkénytelenül, mert a füstöt és vakító fényességet nem szenvedheti.

Questen uramnak nem volt szava, szeme szája elállt; a nyerget és a pokróczot földre dobta s szép csendesen maga is lemászott a fáról. Oda lent aztán hatalmas tüzet raktak s mielött utra kelnének, legalább jó bekávéztak; mielött azonban reggelijöket elvégezték volna, fekete paripáján Stuart ur is megérkezett, alig várhatta, hogy tudomást szerezhessen magának az éjjelezés eredményéröl.

— Az ördögbe! kiáltott még jó távolból, nyergében fölemelkedve, — hol találom a farkasokat? Isten bizony azt gondoltam, hogy legalább is dolgunk lesz velök egy pár óra hosszat, a lenyuzással, s ezért jöttem is el ilyen korán.

Questen báró halk hangon elöadta aztán mint folyt el az éj, és hogy a mi öket illeti, semmit el nem mulasztanak, hogy minden annak rende és módja szerint menjen véghez, hanem mindhiában!

— Épen ugy történt a mint magam is elképzeltem a dolgot! — mormogá a vén róka magában jót nevetve az egész kalandon, — volt eszem hogy én is ne töltsem az éjet álmatlanul. Adjatok nekem jó hajtót, kutyákat, egy bátor lovat és a mellé fris startot: azt nevezem én aztán vadászatnak, nem kell nekem semmi mismás, semmi bübájos csalétek! — Hanem ne öltsön olyan kedvetlen arczot uraságod — folytatá fenhangon — lesz még máskor jobb szerencse is, lesz még idö, hogy megérem azt, midön egy vén medvét odujából kizavarhat és el is ejthet. Hanem mostan, jobb lesz, jerünk haza, mert a lelkipásztor tegnap este csakugyan megérkezett, s Scipió is azonnal itt terem a paripákkal.

Scipió csakugyan nemsokára megérkezett s visszalovagoltak a vendéglöhöz mind a négyen. A báró elött természetesen vége volt az elöbbeni csodálatnak, de még a tiszteletnek is Benjámin irányában, s teljes szivéböl örvendezett, midön a „farkas" a következö nap reggel tovább kullogott Batesvilkbe.

Emberségére legyen mondva, Stuart uram szavát tartá, nyolcz nap mulva ugyanis magával vitte emberünket medvevadászatra, midön sikerült is egy medvét a fára kergetni- és elejteniök. Hanem ezen vadásztnak terjedelmes leirására sem idönk sem terünk, mert vázlatunknak fö czélja volt Benjámint, a farkasnak nevezettet megismertetni. — Questen azonban daczára ezen utóbbi fényes eredménynek, nem sokáig tartózkodott Arkansasban, mert meggyöződött felöle, miszerint az ottani vadászathoz sokkal több kell mint egy jó csomag töltés.

Négy hét mulva még mindig beteges vadászával együtt Uj-Orleansba ért, s onnan viszsza sietett Németországba s meg volt legalább is ama nem mindennapi öröme, hogy — a mely szerencsében vajmi ritka európai ember részesül — olyan medvebört hozott magával, melyen az ö tulajdon puskájának golyója is keresztülment.

A budai császárfürdö.

(Képpel).

Alig néhány hete, hogy a fürdöidény kezdödött, és már is szépszámu vidéki vendégkoszoru gyült össze a császárfürdöben; délelött pedig, valamint a délutáni órákban a testvérváros lakosai töltik meg minden helyiségeit. A ki a császárfürdö fejlödését csak tiz év óta is figyelemmel kisérte, lehetetlen, hogy öszinte elismerését ne nyilvánitsa azon czélszerü, a kényelemnek és a kor igényeinek megfelelö ujitásokat és nagyobbitásokat illetöleg, melyek a császárfürdöt nemcsak a hazai, de még a külföldi fürdöknek egyik legnagyobbszerüjévé teszik.

A császárfürdö gyógyforrása már sok századdal azelött ismeretes és használva volt, jelenleg mint azt, mostani rendelö fürdöorvosa Dr. Patrubányi Gergely ur a mult évi fürdöidény leirásával láthatjuk, különösen gyomor és bélhuzam bántalmak, májbajok, csúz, bőrbetegségek, a légzöszervek és idegek bántalmaiban és több más betegségben használtatik sikeresen. A különböző fürdöosztályokban mintegy 1000 ember fürödhetik egyszerre. E fürdök közül most első helyen állanak és egyszersmind a leglátogatottabbak a maga nemében talán páratlan ásványvizü gözfürdö, a fedett női és úri uszoda, ezeken kivül kád-, kö-, maláta-, török-, göz-, iszap- és konyha- vagy tengeri sóval készült márvány köfürdök, s a szegény nép számára egy közfürdö van. Az ösi ivó-gyógyforrást kora reggeltöl majdnem délig számos beteg állja körül, és sovárgó tekintettel nyujtva poharaikat Hygea hü cselédjeinek, hogy meleg és nem igen izletes tartalmukat egészségök helyreállitása végett ürítsék fenekig. E felett a nagy gyógyudvarban üde tej és savó, ugyszintén mindenféle bel és külföldi ásványviz áll a betegek rendelkezésére. A gége- és légcsö betegségben szenvedök számára belégzési szoba czélszerüen szerelteteett föl. A fürdö rendelö orvosa Dr. Patrabányi Gergely úrral a betegek naponta 8—10 óráig a nagy gyógyudvar-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

ban értekezhetnek. — A kényelem igényeiről mintegy kétszáz tiszta lakszoba, jó konyha, tágas étterem és pontos szolgálat által van gondoskodva.

Kedélyes szórakozást nyujt az egész fürdöidény alatt müködö zenekar a nagy gyógyudvarban, melynek közönségét, az óránként kikötö helybeli gözös, a folyvást közlekedö társaskocsik a föváros minden osztályainak tagjaival váltakozva, szaporítják. — A Dunapartra nyiló erkélylyel ellátott társalgási terem. — A hetenkint egyszer tartatni szokott válogatott közönségü, fényes és kedélyes tánczestély.

szigetre, melyre a nap bármely órájában csolnakokon átrándulhatni.

A fürdöidény rendszerint május 1-jén kezdödik és september végeig tart. Azonban a császárfürdö, melynek minden folyosói télen üveg alatt vannak, télen is használható jó eredménynyel, és különösen gözfürdöjét a föváros közönsége részint egészségének megőrzése és testének edzése, részint gyógytani czélból az egész télen át szorgalmasan látogatja.

—d—

Oh! hagytak volna ott a gyászos közhelyen,
Hol annyi hü vitéz és dalia pihen . . .
Édesen nyugszanak, bár hantjaik felett —
Süvölt az éji vész, mint rémes szörnyeteg.

Nyolcz sebből vérezém, midön elfogtatok;
Eszmélve, esküszöm, rabláncra nem jutok!
Vagy utat nyit vasam a bérencz tömegen,
Vagy éltemet hagyom a gyászos küzdhelyen!

. . . Azért fogtátok fel hanyatló éltemet,
Hogy gúnykaczaj között lessétek végemet?!
— Mit ér a büszke sas, ha szárnya megtörött?
Mit lézengek tehát e vad békák között?

Egy algiri izraelita házaspár.

(Lásd szövegét a 242-dik lapon.)

A Margitszigetre vagy a budai hegyekre való kirándulási közlekedésröl szintén gondoskodva van.

E rövid vázlatból is kitünik már, hogy nem túlzott állítás, miszerint a császárfürdö az elsö rendü fürdök közé tartozik; és természetesnek találjuk, ha a fövárosi közönségnek egyszersmind egyik legkedveltebb mulatóhelye, melyet különösen az egész idényen át minden szerdán tartatni szokott tánczestélyeken nagy számmal látogat meg. E tánczestélyeket elismert tapintatu bizottság rendezi. Képünk a császárfürdö dunaparti oldalát ábrázolja, az ujonnan ültetett sétánnyal. Innen gyönyörü kilátás van a Dunára és a szemközt fekvö Margit-

Az utolsó Polawski.

Láncokban csüggedek, végsö eröm szakad;
Keblemben hordozok égö fájdalmakat.
Reszket, gyengül karom, s mit harczban forgaték,
A bajnok ösi kard mozt rozsdamartalék.

Ott fekszik valahol Prágának harczterén,
A barna föld alatt rozsdásan, feketén...
Kardom kettétörött súlyos csapás alatt,
De markolatja, hejh, kezemben megmaradt!

. . . Megtörve, vérezen a földet csókolám;
A te szent földedet, édes hazámat!
Sok drága hösi vér borítja kebledet —
Gyakran tenmagzatod kaczagja sebhelyed'!

Hajh, mint repülnék én édes hazám feléd!
Ha volna még eröm e láncot tépni szét...
Ha volna még eröm forgatni kardomat:
Lemosná zsarnokvér a rozsdafoltokat.

Mit is beszélek én? A rozsdafoltokat?
Miröl? . . Hisz jó kardom a vérmezön maradt;
Elöttem porba hullt egy vad kozák feje,
S lábamnál ott hevert bajnokvasam fele.

És itt elall szava, mély gondokba merül..
Egy halk imát sóhajt s álomba szenderül!
Csapkodja ablakát az öszi permeteg,
Fagyos szél bekopog . . . az ifju szendereg.

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Feledve kinjai, ott alszik édesen . . .
Álmában egy dicsö szerafkép megjelen:
Rózsás szinekbe foly hullámzó termete,
Igézö bájmosoly büvös tekintete.

S amint egyet mosolyg e tünde fénysugár
A felleg elborul, derül a láthatár. —
Itt lenn örök tavasz; ott fényes csillagok. .
Feljö a regg': a nap örök fényben ragyog!

De künn sötét az éj, rémes orkán süvölt,
A puszta gyászvidék halotti leplet ölt;
És mint hullámokat kavargó szélvihar,
A zúgó éji vész csak holttestet takar.

— Mi zaj? Záresattanás. A vasajtó robog.
Fölnéz az ébredö és keble feldobog;
Felkelne ö, de hajh! teste megdermedett,
Egy szikra tartja benn' a véglehelletet.

Az ajtó felnyílik, — belép egy ösz barát,
Csöndes imát rebeg, alig hallni szavát,
De mint ijesztö rém, az ör reá mered:
„Hóhérpallos alá jut átkozott fejed!"

Sujt a véres bakó . . . szemében gyászköny ül . . .
Lehull a drága fö, a jóslat teljesül:
„Hejh! mert a kard kinek kezében széthasad,
Abban az ös család végsarja megszakad!"

Kvassay Ede.

Egy algiri izraelita házaspár.

(Képpel)

Földünk egyik legrégibb és egyszersmind egyik legnevezetesb népe a zsidónép, melynek jelenlegi hazája az egész világ, és melynek hite a keresztyén hit alapját képezi. Majdnem két évezreden át a zsidók keserü gyülölet és kegyetlen üldözések tárgyai voltak; de a kínpad, a bakó bárdja és a máglya lobogó lángjai nem voltak képesek öket ösi hitükben megrendíteni.

A biblia foglalja magában Izrael történetét, melynek mondaköre körülbelül a babyloni fogságig terjed; innen aztán biztos nyomon követhetjük a „választott nép" történetét a jelen korig. Cyrus király megengedte Ábrahám utódjainak, Palaestinába térni vissza; de csak két törzs, Juda és Benjámin törzse, tért vissza mig a többi tiz törzs az Euphrát és Tigris általuk megkedvelt partjain maradtak a perzsa uralom alatt, hol a babyloni néppel hosszas együttlét alatt annyira összeolvadtak e rokon népfajjal, hogy még az emlékezet is kihalt szivökben ama Isten által igért ország iránt, melybe hajdan a nagy próféta Mózes vezeté apáikat. Mind azok az állítások, hogy Indiában, Chinában és Afghanistanban nyomukra akadtak volna óp oly hypothezisek, mint az, hogy az amerikai indianusok tölük származnának.

Juda és Benjamin utódjainak sorsa egészen más volt.

Apáik hitéhez és szokásaihoz hiven ragaszkodva ujra felépíték Salamon templomát, és rövid időn az ujonan szervezett állam, melyet föpapok kormányoztak, szépen megerösödött és megnépesedett. De nagy Sándor halála után Izrael népe ismét idegen, elöbb egyptomi, késöbb syriai hatalom alá jutott, a mikor kegyetlen vallási üldözések is érték. S midön Antiochus Epiphanes kegyetlenségei majd-majd végelpusztulással fenyegeté, a bátor Makkabaeus, Judás, fölrázta öket rabszolgai elkábultságukból, lelkesült férfiak kardot ragadtak, melynek éle már rég elrozsdásodott volt, és összezúzták a szolgaság láncait, Simon és János a hös Judás Makkabaeus testvérei, folytatták a bátyjuk által elkezdett müvet, és még Simon fia Hyrkanus, is követte atyjának és nagyatyjának nyomdokait; söt még Samariát és Idumaeát is meghódítá; de a „választott nép" sorsának egén már-már gyülekeztek a vészhozó felhök. Hyrkanus unokái, két fiatal dicsvágyó herczeg, véres örökségi viszályba bonyolódván, Rómát hivták segítségül, és ott termettek a legiók, de nem, hogy segítsenek, hanem, hogy birtokba vegyék Róma számára Juda örökségét.

A harminczhetedik évben k. e. az ösz Hyrkanus, a Makkabaeus hös törzsének utolsó sarjadéka, a bakó keze alatt lehelte ki életét, és gyilkosa Heródes, Antipater helytartó fia foglalá el trónját.

A mit az Üdvözitö és elötte Jeremiás próféta Jeruzsálem sorsáról jövendöltek, harminczhatodik évben a Megváltó kinhalála után borzasztó módon teljesedett be.

A római tisztviselök nyomasztó önkénye, belviszályok és a zsidók és görögök közti fanatikus gyülölség forradalmat idéztek elö, melyet Titus iszonyuan boszúlt meg.

Bölcs Salamon temploma a lángok és a gyözö martalékává lett. Dávid városa elhamvasztatott, lakosai ezrének vére áztatta utczáit, és Izrael népére — mint látszék — ezentul az ég átka súlyosodott. Több százezer foglyot elhurczoltak a rómaiak Olaszországba, mások meg elszéledtek a világ minden részein, és ezen idötöl fogva nem volt a szerencsétlen népnek sajátképeni hazája.

Csak kevesen nem tudták elhagyni ama szent helyet, melyen egykori dicsöségükröl tanuskodtak az elszórt romok, és e környéken letelepedvén késöbb ott egy uj Jeruzsálem keletkezett.

Az ázsiai zsidók még egyszer fegyvert ragadtak, hogy a római igát lerázzák magukról; de nem volt Makkabaeus, ki gyöztes csatába vezette volna.

Iszonyu mészárlás Hadrián római császár kormánya alatt 135-ben Krisztus szület. után, véget vetett a lázadásnak, mely egyszersmind az utolsó volt!

Már ekkor számos izraelita távol vidékeken, nevezetesen Spanyolország, Afrika és Galliában laktak; valamint már Krisztus vértanui halála elött Máguntiában, a mostani Mainzban, már zsidó-gyarmat létezett.

E gyarmatosok a középkorban, a zsidók kegyetlen üldözéseinek fénykorában többször hivatkoztak erre a tényre, hogy ök készek bebizonyítani, miszerint Krisztus elitéltetésében nem vettek részt, minthogy már akkor e telepen laktak. Ez állítás azért nem mentette meg öket, hogy testvéreik nyomoruságos sorsát ne osszák.

Épen a müvelt Európában kellett az elhagyatottan bolyongó népnek a legnagyobb szenvedéseken keresztül mennie, és az üldöztetések oly általános lett, hogy a császárok és pápák pártfogása menthette csak meg a végelpusztulástól.

A szüntelen veszélyek, elnyomatás és zsarolás nyomán, melyeknek a zsidók századokon át szüntelenüül voltak kitéve, képzödtek ki azok a jellemvonások, melyek által nagyrészt még most is kiválnak, és gyakran vádképen hozatnak fel ellenök.

A keleten kevés kivétellel az izraeliták sokkal jobb sorsban részesültek.

Az izlam győzödelme után khalifák és emirek védnöksége alatt háborithatlanul laktak, és nevezetes tény, hogy közülök számos tudós növekedett, nevezetesen elsörendü orvosok és csillagászok, kiknek hire még Európába is jutott el.

A keleti zsidók mindig, valamint mai napig is, szigorúan ragaszkodtak az ösök vallásához és szokásaihoz, és ezekhez alkalmazta egész életmódját; s mig hitsorsosai Európában külön kiszabott ruházatjuk által külsöleg is a társadalom számkivetettjei képen voltak megbélyegezve, a Kelet zsarnok urai megengedték nekik, a többi alattvalókkal ugyan azt az öltözetet felvenni, és csak sárga czipöjük különböztette meg amazoktól.

Nem maradhatott azonban el, hogy némely keleti uralkodó is ne kövesse az európaiak példáját, és ekkor zsarolások, vérpad és akasztó általi kivégeztetések sanyarították a zaklatott nép létezését, de általában a mauri, egyiptomi és arab zsidónak sorsa sokkal kedvezöbb volt mint az európaié; és körülbelül olyan viszonyban állottak egymáshoz, mint a szabad indiánus Amerikában a rabszolga négerhez.

E társadalmi állásánál fogva szabadabban fejlödhettek ki szellemi tehetségei is.

Afrika belsejében léteznek még aethiopiai fajú zsidótörzsök, mig a tengerpartokon lakó izraeliták éles arczvonások által tünnek ki. Kiválóan szépek a keleti zsidónök. Hollófekete gazdag hajuk, sötét ábrándozó szemök, finom kezök és lábok, karcsu classikai arányu termetük — mig fiatalok — méltó versenytársaikká teszik az Adighé cserkesz nép világhirü szépeinek.

Képünk egy algiri izraelita elökelöbb házaspárt ábrázol. A férfi Muley Abram, a marokkói uralkodó háziorvosa volt, ki midön az egyik miniszter bünös szemét reáveté szép nejére, házi boldogságukat zavarójának boszúja elöl kénytelen volt franczia területre menekülni.

Széles ismereteinél fogva itt is nagyon keresett orvos és a föváros egyik leggazdagabb lakosa; de ép oly hires vendégszeretete által és különösen keresztyén utazók mindig szives fogadtatásban részesülnek házánál.

E körülménynek köszönhette Beaumont franczia katonatiszt, ki többször vendégje volt a hires orvosnak, hogy egy ilyen alkalommal háziurát szép nejével együtt lerajzolhatta.

A kép mellett feltünö, hogy az ülés, melyen a házaspár foglal helyet, nem olyan alacsony zsámolyszerü, mint a muzulmanoké szokott lenni, hanem a mi pamlagunkhoz hasonló butordarab.

E czikkünkhöz még azt a méltányos ohajtást csatoljuk, miszerint minél elöbb rontassék le annak a válaszfalnak utolsó maradványa is, mely eddig az embert embertöl választá el, és a jogegyenlöség képesítse izraelita polgártársainkat ép oly hasznos polgárjaivá válni a hazának, mint annak többi lakosai, a kikkel ök egyenlöen osztozkodnak a közterhekben.

Franczia- és Angolország szép példát mutattak e tekintetben is, mely nem maradt követés nélkül! — —

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

TÁRCZA.

Egyletek és közintézetek.

(A Kisfaludy-társaság t. cz. pártolóihoz). A „P. N.“ 24-ki számában közzéttettem a Kisfaludi társaság azon tisztelet pártolóinak névjegyzékét, kik az 1964-től 1866-ig terjedő második folyambeli évdijukat f. é. jan. 25-ike óta május 22-ikéig 1864-re, vagy 1866-ra is befizették, ugyszintén, a kik még első (186¹/₂-diki) folyambeli tartozásaikat ugyanazon időközben lerótták. — A mely pártolók f. é. jan. 25-ike óta máj. 22-dikéig évdijakat küldtek volna be s az említett jegyzékben még sem volnának megnevezve, sziveskedjenek alulirottat ez iránt felvilágosítani. A kik netán lakhelyeket változtatták, vagy a kiknek lakhelye a jegyzékbe hibásan volna kitéve, azokat szintén kérem, tudósítsanak, hogy a nekik járó könyvküldeményeket pontosan lehessen czimezni. Tudósítást kérek végre azoktól is, kik az eddig megjelent pártolói könyvilletményeket netalán meg nem kapták volna. Megjelent pedig eddigelé az 1864—66-dik évi folyamából:

1. A mi nótáink. Regény. Irta Abonyi Lajos. Négy kötet. (Pártolói könyvilletmény 1864-re.)

2. A Luziáda, Camoenstől. Fordította Greguss Gyula, egy nagy kötet két füzetben. (Az első füzet még 1864-re, a második már 1865-ra járó pártolói könyvilletmény.)

Minthogy a pártolási könyvilletményekben az alapitók is részesülnek, ezennel őket is felkérem, hogy a mennyiben ha illető példányokat nem kapták volna meg, sziveskedjenek értesiteni, hogy a netaláni hiányok fedezéséről gondoskodhassam.

Ezen reclamatiókat a tisztelt alapitók és pártolók Emich Gásztáv könyvkiadó hivatalához is intézhetik, mint a mely a könyvek szétküldését teljesíti. A reclamatiókat, ha be nem pecsételve adatnak postára, nem kell bérmentesíteni. A levél hátán pedig ki kell irni: reclamatio.

Felkérem továbbá azon tisztelt pártolókat, kik 1865-dik évi dijukat, vagy még az 1864-dik évit is, be nem küldötték, sziveskedjenek e hazafias áldozatkészséggel megajánlott járandóságukat lehető rövid idő alatt akár közvetlenül, akár közvetve (a gyüjtők által) hozzám indítani.

Még sürgetöben kérem erre azokat, kik még első (186¹/₂-dik évi) folyambeli tartozásukat sem rótták le.

Egy-egy pártolói folyam három évre terjed, a mostani az 1864, 1862. és 1866-dik évre. A kik a Kisfaludy-társaság pártolóivá lesznek, e folyam alatt évenkint 4, összesen tehát 12 forint befizetésre kötelezik magukat, a társaság pedig pártolói számára évenkint 60 (az egész folyam alatt tehát 180 ivnyi szépirodalmi tartalmu könyveket ad ki, melyeknek mintegy harmada komolyabb eredeti müveket s müfordításokat, két harmada pedig regényféle könnyebb olvasmányt foglal magában. A pártolók sorába a három éves folyam bármelyik évében lehet lépni, csakhogy a későbben belépők a már lefolyt egy vagy két évre járó dijat is tartoznak befizetni. Igy, a kik most, 1865-ben állanak a pártolók közé, az 1864-dik évi pártolói dijat is leteszik. Ezért azon tisztelt honlányok és honfiak, kik ez idén lépnek a pártolók közé s csak egy évi dijat küldenek be, az 1864-dik évi fizetők közé jegyeztetnek. Tudnivaló azonban, hogy a későbben belépő pártolók is a három éves folyam összes könyvilletményében részesülnek. Kelt Pesten, máj. 27-én 1865. — Greguss Ágost, a Kisfaludy-társaság helyettes igazgatója. (Pest, Aldunasor, 22. sz.)

(Az alakuló magyar orvosi nyugdíjintézetről) m. hó 22-ről a 8—ny bizottmányi elnöki tudósítást kapott, melyből a következő pontokat közölte: Örömmel említtetik abban ama kedvező eredmény, miszerint — bár a szétküldött ivek nagyobb része még vissza nem érkezett — már is mintegy 500 ügyfél irta be magát az alakuló nyugdíjintézetbe. Ezen eddig is oly meglepőleg kedvező eredményt számos vidéki tiszti orvoson kivül leginkább a két magyar hon köztiszteletü országorvosai; Hollán Adolf és Pataky Dániel ő nagyságaik buzgó pártolása — és hathatós ajánlatának köszönheti az intézet. — Török József pesti gyógyszerész ur mint pártoló tag lépett az intézetbe azáltal, hogy 100 uj frtot küldött be az intézet alaptőkéjéhez. A jó ügyet koczkáztató némely mulasztás következtében elhatározta a bizottmány, miszerint tétessék közzé, hogy az orvosi nyugdíjintézet tagjaivá lenni óhajtó pesti t. ügyfelek kéressenek föl, hogy magukat Flór tr. elnök, vagy Déri tr. jegyzőnél letett iveken szivesked jenek bejegyezni. Jelenleg több tekintélyes szakértő foglalkozik a nyugdíjintézet tervének átnézésével. Mihelyt ez megtörtént, mihelyt az aláirási ivek nagyobb része be lesz küldve: a bizottság az alakító közgyülés idejét kitüzvén, az ujságszerte ki fog hirdettetni. Mire nézve a t. bizottmányi elnök fölkéri az ivtartó urakat, sziveskedjenek az átvett iveket f. é. junius végéig bármily eredménynyel visszaküldeni; addig ugyanis minden elökészület megtétetvén, valószinü, hogy az alakító közgyülés megtartathatik, — melyben mind a beküldő, mind a be nem küldö urak nevei kötelességszerüleg elöterjesztetnek.

(A pesti kir. egyetemnél üresedésben lévö római classicai nyelvészeti és szépészeti tanszékek) ujonnani betöltése érdemében tett felterjesztés folytán, a m. kir. udvari kanczellária részéről a magyar kir. helytartótanácsnak meghagyatott, miszerint a római classica nyelvészet tanszékének betöltése iránt a megkivántató elöleges intézkedéseket haladéktalanul megtegye, azon átalános elvnek fenntartása mellett, hogy a kérdéses tanszék egy irodalmi munkálatainál fogva a tudományos világ által is kitünőnek elismert, az illető tudomány kellö képviselésére tökéletesen képesitett egyénnek meghivása által lészen betöltendő, a pályázat hirdetése pedig csak azon esetben eszközlendő, ha ily egyén egyáltalában nem találtathatnék; ez utóbbi esetre nézve egyébiránt megjegyeztetett, miszerint a pályázati munkálatok latin nyelven lesznek szerkesztendök s már a pályázatban is oda utálandó, hogy a hetenkint tartandó tanórák száma hétben állapittatott meg. — A szépészeti tanszéket illetöleg pedig az iránti elöleges jelentés kivántatott, vajjon e tanszéknek a bölcsészeti tanszékkel leendö összekapcsolása — miután a szépnek tana némi részben amugy is a bölcselet közébe tartozik — nem volne-e e kir. egyetemnél is eszközölhető?

Irodalom és müvészet.

(Megjelent és beküldetett) „Az életből“ beszélyek irta Bornemisza Bertalan, Pesten, szerző tulajdona. 1865. Ára 1 ft o. ért. Valahányszor valamely uj könyv czimlapján e ritka három szót olvassuk „a szerző tulajdona,“ az irodalmi ujdonság vagy hires szerzőé, ki bizván munkája jelességében nincs kétségben annak kelendősége iránt, vagy a szerző ugynevezett elökelöbb dilettáus, a ki nem ir anyagi keresetért. A fiatal beszélyiró is ez utóbbi osztályba tartozik, szépkészültségü ifjú, kinek tollát nemes ösztön vezeti. A kétszáz lapra terjedő kötet, mely a szerző első kisérlete, négy nagyobb beszélyt tartalmaz, melyekre alkalmilag még visszatérünk.

(Kilián György egyetemi könyvárus figyelmeztetést intéz a közönséghez ily czimü munkára: „Magyarország ismertetése“ statistikai, földirati és történelmi szempontból, irta Fényes Elek, magyar akadémiai rendes tag. — Az elörajzban szerző fölemliti, hogy már 30 évvel ezelött Magyarországnak nem csupán egyes megyéit, hanem azokban az összes városokat, falukat és pusztákat is a megkapható adatok után leirta és csak e 6 kötetre terjedt munkája után kisérlette meg Magyarország általános statistikai rajzát. Azonban az idö eljár. E 30 évi időközben roppant változások történtek hazánkban. — Szabaddá lett a föld; a törvény elötti egyenlőség, s köztcherviselés kimondva; az ösiség eltörülve; uj gyárak és vállalatok keletkeztek s régiek elhaltak, nagyobb folyóinkat gőzhajók szeldelik; vaspályák, uj állam- s országutak épültek: évenkint ujabb posta-állomások állíttatnak, melyek összesen véve termelésünket, kereskedésünk menetét, s egész közlekedésünket megváltoztaták. — Fent czimzett munka czélja tehát Magyarország ismertetését egészen a mostani viszonyok között adni és pedig mindenütt hiteles adatok után. — Az egész munka a 4 kerület szerint 4 kötetre terjedend, az elsö a dunántuli, a második a dunáninneni, harmadik a tiszántuli, negyedik a tiszáninneni kerületet foglalván magában. — Az utolsó, vagyis negyedik kötet végén az összes magyarországi megyék, várasok, faluk és puszták betürendben lesznek sorozva, mindeniknél a kötet s lap száma kitéve, a hol annak leirása feltalálható. — Ily módon nem csak az egyes megyék lesznek külön ismertetve, hanem a névsorozat segedelmével a munka egyszersmind topographiai szótárul is használtathatik. — Egy kötet ára 2 f 50 kr.

(A nemzeti muzeum) Schwarz György urtól, reuszi herczeg bécsi ügyivivötöl két régi képet kapott ajándékba. Mindkettö tájkép, s elég nagyok. Egyiknek keretére ez van irva: „Josephus Orientt, anno 1744.“ Ez a Vasvár közelében született s Bécsben sokra ment régi hazai festész neve, s e képek ránk nézve annál érdekesebbek, mert töle más müveket nem birunk. Schwarcz ur azért ajándékozá ezt a nemzeti muzeumnak, mert atyjától öröklé, ki Magyar-Óváron született. E figyelem és kegyelete köszönetet érdemel.

(Erkel Gyula, a pesti nemz. szinház karmestere) egy magyar jellegü operán dolgozik. A kétfelvonásos uj dalmü szövegét a magyar opera tagja Ormay irta, s a „Költö barátja“ czim alatt a müvészetek egykori hatalmas pártfogója Mátyás király játszik benne szerepet. Egy szakértö, a ki zenei kivonatokat hallott az uj müböl, dicséri eredetiségét, kedves dallamait, s az érzelmek jellemzö kifejezését. A szövegröl hasonlóképen jó véleményt nyilvánít.

(A párisi elysäi mezök palotájában) kiállitott müvek sorában Magyarországot négy müvész képviseli: Frankel Gyula Csaczáról. Trencsénmegye: „Béla magyar király mint fogoly Arva várában.“ Herbsthofer Pozsonyban: „Az utolsó ebéd.“ Madarász Viktor Csetnekröl. „Az összeesküvés“ (Heine költeménye után) czimü müvekkel; Horovitz Lipót Kassáról két arczképpel. Miután a jury több mint 900 képet visszautasított, magyar müvészeink képeinek elfogadása már elismerőleg tanusítja talentumukat.

Budapesti hirek.

(Az annyira sovárogva várt vizvezeték) ügyében Pestváros tanácsa részéröl kiküldött bizottmány minapi ülésében a Cserhalmai Ferencz városi főszámvevő által elöterjesztett javaslat alapján az alakitandó társulattal kötendö egyezség pontozatait megállapította, melyekböl közöljük a következöket. 1) A hatóság naponkint 20,000 akó viz vételét vállalja el, akóját évi 1 ft 80 krral, összesen 36,000 forinttal számitva, mely összeg csak a vállalt létesülte- s a tettleges kiszolgáltatásakor fog folyóvá tétetni, — E viz-menynyiség nyilvános kutakba, utczák locsoltatására, vizeldékre s egyéb, meghatározható czélokra fogna felhasználtatni, kötelezve maradván a társulat a hatóság által netalán ezen menynyiségen felül bármily mértékben igénybe veendö vizet ugyanazon az áron adni. — A nyilvános kutakhoz szükséges vizvezeték elkészítése a társulatot illeti, a hatóság csak a gépezet fölé épitendö rész költségeit viseli: az utczák locsoltatásához vezetendö viznek müszaki készületei szintén a társulat által eszközlendök, a községi pénztárából csak az öntözö személyzetre fordítandó költségek fogván fedeztetni. — 3) Mindazon utczákban, melyekbe csövek vezetvék, a tüzoltáshoz szükséges elökészületek és vizkellék a társulat által ingyen állitandó elö. — 4) A gépezet fellállításához szükséges városi telkek, valamint a csövek számárai terület a társulatnak csak a földesuri jog elismeréseül fizetendö csekély díj mellett engedtetik át. — 5) A munkálatok megkezdésére s bevégezésére határidö tüzendö ki. — 6) Az engedély tartamának meghatározása a megalakult társaság s a városi tanács közötti egyesség tárgyaként fentartatik. — 7)

**

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

A concessio idejének lejártával, az egész mű, a kibocsátott részvények névszerinti értékben leendő beváltása mellett, hatóság tulajdonába megy át; de ha a községi pénzviszonyok az azonnali beváltást lehetségessé nem tennék, az a hatóság részéről határozatlan időre elhalasztathatik; de azon esetben, ha legalább a részvények fele beváltathatnék, szabadságában álland a községnek, annak sorsolás utján leendő eszközlése iránt a müvet átvenni, s a másik felét 4 évi részletekben 6% kamatfizetés mellett, szintén sorsolás utján visszaváltani.

(Budapesti csónak-egyletek). Pesten ismét egy uj, tehát most már a 4-dik csónak-egylet alakult meg. Ezen egyletek külsőleg leginkább ruházatuk szinezete által különbözvén egymástól, nem lesz tán felesleges, olvasóinkat ezzel közelebb megismertetni, mi jelenleg leginkább a már jövő héten tartandó regattával szemközt mutatkozik időszerünek, hol ezen egyletek versenye igen élvezetes látványt igérkezik nyujtani. Az első „budapesti hajósegylet" tagjai tudniillik vörös inget, barna kalapot viselnek; a 2-dik egylet elfogadott ruházta jelenleg vörös ingből és fehér kalapból áll, (taval kék ing, barna kalap volt); a 3-dik egylet czíme: „Egyetértés," s tagjai ismertető jelül barna inget és barna kalapot viselnek; a fentebb említett legujabban alakult 4-dik csónak-egylet ruházatul narancs-sárga inget, kék nyakkendőt, vörös övet, fehér nadrágot és barna felöntönyt fehér gombokkal választott, zászlója a város szineit viselendi, mert annak vörös földjén az egyik szegletből a másikra átnyuló, egymást keresztbe metszö két szalag forma kék és sárga vonal látható. Ez uj egylet, mely eddigelé ugyan nem sok, de annál ügybuzgóbb és lelkesebb fiatalokat számlál tagjaihoz, a regatte alkalmával hihetöleg már megteendi első szerény kisérleteit.

(A müegylet május 24-kén megnyilt uj képtárlatában) (Lipótváros felsö dunasor 8. sz.) 12 darab mülap és aquarell, továbbá 48 darab olajfestvény van kiállítva. Legnagyobb áruak Madarász Viktor történeti képe (2000 ft) és Litzenmayer györi festész szintén történeti müve, 1500 ft. E két festvényen kivül van még magyar születésü müvésztől 12 darab olajfestvény. Az idegen müvészek közöl a düsseldorfi Nordenberg állított ki egy nagyobb képet 1200 ft. rátűzött árral. Ender Edétől Bécsben egy Stuárt Máriát láttunk. Ára 500 ft. Hruzik János Krakóban a lomniczi csúcsot 250 ftért festette le.

(Hasznos gyorsiró-egylet). Most van alakulóban egy gyorsiró-egylet, mely a Gabelsberger-féle rendszert követve, bármely nevezetesb ülés, lakoma stb. alkalmávali beszédek felvételére az egyletből ügyes tagokat fog kiküldeni. A mely helyen jutalmazást nyer, abból 6% a társaság penztárát fogja illetni. Azok számára, kik a gyorsirászatot tanulmányozni kivánják s gyorsiró működésével kivánnak élni, a bövebb értesitést s felvételi szabályokat a közlö tudatni fogja. S—ny

(A pesti temető-kerti bizottmány) a kerepesi-ut melletti temetö diszítése végett két szobrot szándékozik készittetni. — Az e szobrászmunkákra pályázni akarók a rajzok és föltételek megtekintése végett jövö hó 8-káig forduljanak Walthier Antal urhoz (váczi-utsza 17. sz.)

(Mult szombaton Pestvárosa tanácsánál) a városligetbe vezetö kocsiutak megfelelöbb locsoltatása is szönyegre kerülvén, a gazdasági bizottmány utasíttatni rendeltetett, hogy e részben kellöleg intézkedvén, figyelmét egyszersmind az utczák nagyobb tisztaságára is kiterjesze, miután a bérlö e részbeni kezelése ellen már sok oldalról alapos panaszok merültek fel. Az első tekintetben azon eszme is megpendíttetett, vajjon nem volna-e czélszerü, a nagyobb öntözési költségek fedezése végett, bizonyos mérsékelt díjat szedni, mint az ujabban Budavárosa részéről a zugligetbe vezetö utra nézve történik; ha például személyenkint minden kocsitól csak egy kr. szedetnék, igen szép összeg folyna be, a nélkül, hogy a 10 krajczár helyett 11 krt fizetö közönség érezhetöleg terheltetnék; a városligetbei kirándulás pedig a pornak bövebb öntözés általi kiküszöbölése folytán mindenesetre sokkal élvezetesebbé válnék.

A Pest városától a nemzeti szinház számára átengedendö telek ügyében) gr. Károlyi György ö excja termeiben értekezlet tartatott, melyen a nemz. szinház bizottmánya részéről gr. Károlyi György, gr. Szapári Antal, gr. Ráday Gedeon, Ürményi József; Pestvárosa képviselöiül Ságody alpolgármester, Perger Ignácz, Staffenberger István, Emerling Károly, Klenovics György városi mérnök vettek részt. — A bizottmány átlátván, hogy azt a telket, mely eredetileg igérve volt, kiszakítani nem lehet, és más dunaparti területet nem tartván e czélra alkalmasnak, abban állapodott meg, hogy legkivánatosabb a leégett német szinház telkének kárpótlás melletti átvétele. Pest városa képviselöi ujolag elismerték Pest városa azon igéretének érvényességét, mely szerint a nemzeti szinház számára 600 □ ölnyi területet díjtalanul átengedni magát kötelezi. Végmegállapodás nem történhetett, mert egyik fél sincs feljogosítva végleges határozatot hozni; az országos bizottmány tervét az országgyülésnek, a város képviselöi a tanácsnak fogják elöterjeszteni, és eredmény csak akkor lesz, ha az országgyülés a tervet elfogadva, a kárpótlást megszavazza, s a városi hatóság is beleegyezik a nevezett telek átadásába.

(A pesti gyepen az idén tartandó lóversenyekre) császári dijakul rendszeresített 1800 darab cs. k. arany, a pesti lovaregylet e részbeni folyamodványa következtében, egy leérkezett udvari rendelvény szerint a cs. kir. pénzügyministerium részéről már utalványozva lett.

Közlekedés.

(Azon nagyszerü dunacsatornaterv), mely Pesttöl a Ferencz-csatornáig egy millió hold terület fogna részént mentesíteni, részént öntözhetövé tenni, s mely a hajozás elömozdítása mellett legfökép a malomiparnak volna hivatva nagy lendületet adni, egy lépéssel ismét elöbb van a fejlödés processusában. Ugyanis a terv készítöje, Poroszkay Ignácz ur, a helytartótanács és kancellária határozatai által hivataloskodásától egy évre fölmentetvén, hogy az alatt eddig csak vázlatos javaslatát részletesen dolgozza ki, s mérések- és számításokra fektetve mutassa be: e munkájához már hozzáfogott. Néhányan különösen is ajánlották a tervet és tervezöt az orsz. gazd. egylet figyelmébe. Az igazgató-választmányhoz intézett ajánlat Lónyay Menyhért, Korizmics László, Hajós Jozsef, Szathmári Károly Havas Ignácz és Gereuday Ambrus urak által van aláirva. Ennek folytán Poroszkay ur az országos gazdasági egyesülettöl egy, az illetö birtokosokhoz szóló nyilt ajánló-levelet nyert, s helyszini munkálatait is rövid időre megkezdendi.

(Személyszállítás a tokajnaményi felsö-tiszai vonalon) A „P. N." tokaji levelezöje biztos forrásból értesül, hogy a cs. k. szab. dunagözhajózási társulat a már évek elött megszüntetett személyszállítást a tokajnaményi felsö-tiszai vonalon hetenkint egyszeri járattal, kisérletkép legközelebb megkezdendi. A levelező reméli az árszabályzat változtatását, illetöleg mérséklését, miután a tokaj-naményi tiszai vonal két végpontja közti távolság az átmetszetek által 35—40%-tólival megrövidült. Állomási helyekül eddig Berczel, Tuzsér, Csap, Lónya és Namény jelölvék ki.

Vidék és vegyesek.

(A faültetések az országutakon). A faültetések irja a Hortobágy — ugy látszik, hazaszerte megkezdettek. A debreczen-m.-pércsi uton is örömmel vettük észre, hogy a több év elött ültetett fák közül a kiszáradtak helyébe számos ákáczcsemete ültettetett e tavasz folytán. Azonkivül számos, még ezután ültendö fának gödrei ásattak ki. Ez utóbbi munkát azonban nem helyeseljük, süt sikertelennek tartjuk. Igaz ugyan, miképp szükséges, hogy a gödröket több napig a lég szabadon járja, mielött az ültetés eszközöltetik; de ez épen nem szükséges, söt káros, ha jó elöre, még az ültetés elötti évben ásatják meg a gödröket, mivel a föld ezalatt megkeményedik és a fák gyökei nem képzödhetnek oly szabadon. Bár minél gyakrabban vennök nagymérvü faültetések hirét.

(Almakerékről) a S—nynek május 17-ről irják: „A bökezüségéröl, szegények, szükölködök gondoskodásáról ismert özvegy gr. Haller Jánosné az almakeréki róm. kath. egyház hiveit egy egyedül általa építtetendö Istenházával ajándékozá meg. Az alapkö letétele ünnepélyes rendben folyt le. Szent volt a czél, és ártatlan kezekre jutott az elsö szolgálat. Már a regg korányán kezdödött minden helyröl és vidékröl a csoportulás; a nép, melynek örege, ifja, jó és balsors közepette urnöjét ismerte, sietett tanuja lenni adakozó szellemé kegytételének. A sorokat megnyitá a diszes, bájos Földvári Irma, mint az ünnepély hösnöje, az építendö egyház pátrónája. Öt követé róm. kath. esperes Csiki Imre teljes egyházi szerben, a szomszéd erzsébetvárosi egyházszemélyzet majdnem minden tagja által kisértetve. A szertartást követö lakomát Földvári Józsefné, gr. Haller Klára lengé körül, mint anyja helyettese, elsajátított megnyerö modorával. A megyei képviselet sem hiányzott, Felsö-Fehérmegye érdemdús föbirája, és még mások, az áldozatkész urnönek özvegy gr. Haller Jánosnénak, nem szünö éljenek köszönék meg ezen, a vallás érdekében szentelt áldozatát."

(A Szegeden felállítandó „Népbank" ügyében) mult hétfön tartott bizottmányi ülésében az alapszabályokat megállapították. A Sz. H. után közöljük a fö bb vonalakat, melyek a nagy jövöjü egyesület alapját képezik. Az egyesület czélja: rendes tagjai számára saját tökeképzés utján, vagy kölcsönös jótállás mellett, idegen tökék felvétele által, rövid idei visszafizetésre, lehetöleg olcsó kölcsönt szerezni. Az egyesület székhelye Szeged városa, területköre azonban a körülötte fekvö községekre, névszerint: Algyö, Horgos, Kistelek és Tápéra is kiterjed. Az egyesület tagja lehet a nevezett város és községek minden rendü lakosa, nem-különbség nélkül, ki kötelezi magát, hogy egy betéti rész fejében vagy egyszerre 60 frtot, vagy havonként 50 krt fizet az egyesület pénztárába mindaddig, mig az összeg kamat és osztalék hozzáadásával 60 frtig emelkedik; honnan következik, hogy az évi osztalék azon egyesületi tag javára iratik, ki a betéti tökét még egészen be nem fizette; kiadatik annak, ki a betéti tökét teljesen befizette. Kölcsönt csak egyesületi tag kaphat; a legkisebb kölcsön 5 frt, a maximumot az egyesület pénzviszonyaihoz képest az igazgató-bizottmány határozza meg. Az egyesület bizonytalan időre alakul, s ha valamikor feloszlanék, a tartalékalap $^2/_3$-ad része a tagok közt aránylag felosztatik, a többi jótékony czélra fordíttatik. E pontokból is kitünik, hogy az évi osztalék daczára, mely nélkül ily nemü egyesület fennállhatása alig képzelhetö, az egyesület jótékonyságú, s igy érdemes kiváltságokra, melyek elnyerhetése végett annak idején a kellö lépések meg fognak tétetni.

(Baleset). M. hó 24-ikén nagy menydörgés és villámlás közt egy, Veröczéhoz közel fekvö vasuti örházba beütött a villám egy ört, s egy váczi asszonyt kis fiával együtt megsértett, s az ablakon kiütvén, egy az örház mellé menekült embert megölt, egyet pedig vagy 10 lépésre elvetett.

(Gerzen optikusról állítják), hogy egy Rosse lord által készített távcsö birtokában volna, melylyel minden — csak 100 láb magas tárgyat ki lehet venni a hold felületén. Közelebb Bécsben akar e távcsövel holdvizsgálatokat rendezni.

(Stockholmban) az uj állatkerti szinház f. hó 19-kén egy rövid óra lefolyása alatt tökéletesen leégett. A tüz a légszesz-csöveknek mérnök közbejötte nélküli vizsgálatából eredt. A lángok épen próba alkalmával törtek ki, s terjedésük oly gyors vala, hogy a foglalkozó szini-személyzet alig volt képes magát futás által megmenteni.

Tartalom: Ft. Gelentsér Privatus (képpel). — Mi szépek. — Denevér Menyhért. — Máramaros-Sziget (képpel). — Benjamin a „farkas." — A budai császárfürdö (képpel). — Az utolsó Polawski. — Egy algiri izraelita házaspár (képpel). — Tárcza: Egyletek és közintézetek. — Irodalom és müvészet. — Budapesti hirek. Közlekedés. — Vidék és vegyesek.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Előfizetési felhivás

az

„Ország Tükre"

czímü képes hetilapra, egyszersmind a „magyar Képzőmüvészeti Társulat" közlönyére.

Az „Ország Tükre", jelen 11-ik számával uj életet kezd. Hogy t. előfizetőinknek uj évben tett igéretünket ezutánra annál pontosabban beválthassuk, ujabb áldozatot tettünk s elhagytuk az eddigi nyomdát, és lapunk kiállítása és nyomtatása végett a jó hirben álló ifjú Deutsch-testvérekkel szerződtünk, hogy az „Ország Tükre" ezentúl mind pontosság, mind kiállításra nézve nevének és hivatásának még kielégítöbben megfelelhessen.

Mióta az „Ország Tükre" kiadását és szerkesztését átvettük, minden áldozattal azon igyekeztünk, hogy lapunk **a szép iránti fogékonyságot és ez által a közmüveltséget terjessze a hazában.**

Ebből folyólog a magyar képző müvészeti társulat is közlönyeül fogadta el az „Ország Tükrét," mely által még nagyobb terünk nyilt a társulat mütermébül szép képeket közleni, hazai müvészetünk ismertetésére és terjesztésére; és mely által egyszersmind eddigi dolgozó és belmunkatársainkhoz több uj kitünő tehetséget nyertünk meg lapunknak aesthetikai becsét gazdagíthatni, és az „Ország Tükrét" a haza müvelt közönsége elött érdekessé tenui.

Lapunk egyik fömunkatársa gr. **Lázár Kálmán** leend.

Reméljük, hogy a haza nagy közönsége, valamint a képző müvészeti társulat is komoly törekvésünket és áldozatkészségünket pártolás által fogja méltányolni.

Hogy még eddig politikai heti szemlét nem adhattunk, az nem rajtunk múlt, részünkről e tárgyban még nem mondtunk le minden reményről.

Lapunk képeinek nagyobb részét ezután is Barabás fogja rajzolni, kit egyszersmind lapunk műkiállításának vezetésére is megnyertünk.

Mümelléklettül adott képünk olyan volt, mely közelismeréssel fogadtatott, és azon leszünk, hogy a jövő félév elején adandó jutalomképünk is kielégítse t. előfizetőinket; kézbesítése pedig oly pontos lesz, hogy semmi ok panaszra nem leend, e tekintetben szigoru intézkedések vannak téve.

Az „Ország Tükre" ezentúl is **másfél** iven, hetenkint **négy képpel** fog megjelenni.

☛ Előfizetési ár egész évre **12** frt, félévre **6** frt, évnegyedre **3** frt.

Az előfizetési pénzek **Deutsch testvérek** könyomdájába (harminczad-utcza 3. sz.) küldendők.

A t. gyüjtőknek 10% szolgálunk.

Pest, márczius 16-án, 1865.

Gyárfás Ferencz,
kiadó és felelős szerkesztő.

HIRDETÉSEK.

DANTE, LINCOLN arczképei,

valamint más

az Ország Tükrében

megjelent

érdekesebb képek is,

DEUTSCH TESTVEREK

könyomdájában,

(harminczad-utcza 3-dik szám),

☛ **külön finom lenyomatban,** ☚

igen jutányos áron kaphatók.

Árjegyzék

FIGLER ANTAL és TÁRSA

csipke és himzések gyári-raktárukból Pesten,

a régi német-szinház-épület, nagyhid-utczai sarkán.

Függönyök 3—17 ft, csipke kendők 3.50—60 ft, csipke köpenykék 10.50—60 ft ujjdag nagy valászlékban érkeztek.

1 vég 12 röf fehér Organtin, s minden szinben 1 ft 20 kr., 1 ft 80 kr., 1 ft 90 kr., 2 ft 10 kr., 2 ft 45 kr., 2 ft 75 kr., 3 ft 45 kr., 4 ft 40 kr.

1 vég 12 röf 6/4 Moll: 3 ft, 3 ft 90 kr., 4 ft 10 kr., 4 ft 55 kr., 5 ft, 5 ft 50 kr., 5 ft 75 kr., 6 ft 50 kr., 6 ft 75 kr., 7 ft 15 kr., 7 ft 50 kr., 8 ft, 8 ft 75 kr., 9 ft 30 kr., 10 ft 25 kr., 14 ft 70 kr.

1 vég 12 röf Batist Claire: 5 ft 30 kr., 5 ft 80 kr., 6 ft 50 kr., 7 ft, 7 ft 50 kr., 7 ft 75 kr., 8 ft 50 kr., 9 ft 25 kr., 9 ft 55 kr., 10 ft, 11 ft 20 kr., 12 ft, 13 ft 70 kr.

1 vég 12 röf Batist: 5 ft 75 kr., 6 ft 50 kr., 7 ft, 7 ft 70 kr., 8 ft 40 kr., 9 ft 30 kr., 10 ft 12 kr., 10 ft 80 kr., 11 ft 50 kr., 12 ft 50 kr., 13 ft 90 kr., 15, 16, 17 ft.

Pergal 6/4 8/4 mindennemü fajtu.
Mouslin 6/4 8/4 sima és virágos.
Tarlatán, Creppe, Illusion minden szinben.
Pamut- és selyem-csipke-szövetek.
Csipkék czérna-, pamut- és selyemből.
Ara-, kalap- és fökötö-fátyolok.
Bárbok moll-, czérna-, csipke- és selyemben.
Gallérkák moll-, batist-, bruxellea- és creppből.
Gallérkák kézelővel szintén.
Chemiseltek szintén
Zudo ingecskék 1 ft 50 krtól kezdve.
Alsó szoknyák 1/2 és egész himzett: 3 ft 50 krtól 12 frtig.
Betétek és szegélyek 22 krtól kezdve.
Zsebkendők moll- és valódi batistból.
Crinolinok, amerikai és mindenféle.
Függönyök, csipke, és mouslin-szövetü.
Csipke, nagy-kendők, Rotonde- és Beduin köpönyegek.

Reczék, fejdiszek és negligé fökötők, és minden e szakba vágó női piperék a legolcsóbb gyári árakon.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HIRDETÉS.

A jelen kedvező ipar s kereskedelmi viszonyok alapján haladva, mint első rendü gyárosok, ezennel köztudomásul adjuk; miként helybeli nagyhid-utczában levő **gazdagon ellátott raktárunkban** mindennemü

BUTORKELME CZIKKEINK

tetemesen leszállított gyári áron adatnak;

e tényre általános figyelmet gerjeszteni s a tisztelt vevőknek jutányos vásárlásra utat mutatni czélunk.

Áruczikkeink nevezetesen:

selyem- és szőrből készített **damaszok, divatszövetek,** szintúgy **asztal- és ágyterítők, függönyök, bársony,** nyomtatott **vászon,** mindennemü **szőnyegek;** nemkülönben **Gobelin** és **Algerien** nevü szövetek, s végre

papir-szőnyegek (Tapeten),

és pedig ez utolsó czikket igen nagy választékban s bámulatos olcsó áron tartjuk, például egy tekercs 20 kr., mind e felsoroltakat méltó figyelembe ajánljuk.

Haas Fülöp és fiai, Pesten.

Legfontosabb és legujabb

találmány

a gazda urak részére.

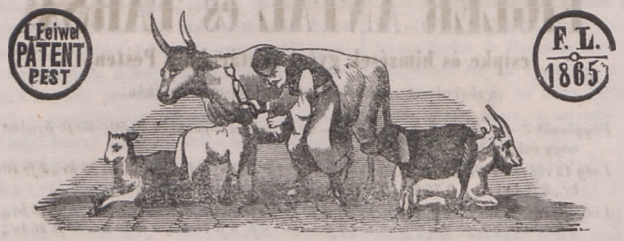

Miután én gyakori alkalommal felszólíttattam több földbirtokos urak által arra nézve, hogy találnék fel a jubélyegzésben valami hasznosabb, gyakorlatibb módot az eddig használt különféle bélyegzések helyébe, és pedig olyant, melynek utánzása lehetlen volna.

Van tehát ezennel szerencsém a t. cz. gazda uraknak tudomására adni, miszerint végre sokszoros fáradság után sikerült, hogy e mezőgazdaságban általánosan érzett hiányon segítve legyen, oly módot feltalálnom, mely által a juhászok pajkossága valahára meg van semmisítve. Ez tudniillik, egy gombhoz hasonló egyszerü s két részből álló kupakból áll, és ugy van szerkesztve, hogy midőn a juh fülébe czélra készitett fogóval már keresztüllyukasztatott, a két rész reá lesz illesztve és egy nyomással bezárva, mely jegytől mindenesetre nézve lehetetlenné válván a kupaknak ismétli felhuyitása, a juhot csupán csak a fül elvágásával lehet megszabadítani.

Az eddig használt ólmozás helyett, mely némileg alkalmatlan, a kupak felső részére a tulajdonos neve domború betükkel már a gyárban vésetik be, és ez által minden hamisitás a legjobban meg van akadályozva.

E kupaknak ára ezer számra 40 frt. A lyukkasztó-fogó külön 1 frt, a névbevésés pedig 1 frt 50 kr.

Ezen kupak a szarvasmarhák és sertések bélyegzésére épen úgy készíttetik, és csak abban különbözik a juh-jegytől, hogy nagyobb és erősebb, de használati módja ugyanaz és 50 frtba kerül ezre.

Szives megrendeléseknél illendő foglaló beküldése kéretik.

Feiwel Lipót,

vasbutor-, gép- és takaréktüzhely-gyára, sip-utcza 22. sz.
Raktár: Erzsébet-tér 10. sz. alatt Pesten.

Valódi vegyitlen **vászonért** jótállva.

Figyelemreméltó vásári hirdetés.

50%-val olcsóbb, mint máshol.

Pesten, nagy hid-utcza Fehér hajó-épület utczai helyiségében a jelen pesti vásár alatt

egy csődtömegtől

általvett rumburgi és hollandi vásznak, rumburgi asztalnemük, törülközők, kanavász és 2000 tuczat legszebb vászon- és battistkendők melyek legjelesb minőségük és által tünnek ki, 50% a gyári áron alul olcsóbbért adatnak xl.

jótállva

a vászonáruk valódiságaért és teljes rőfmértékért.

1 vég 30 rőfös mangolatlan vászon ezelőtt 12 frt, most csak 6 frt 50 kr.
1 vég 30 rőfös jó fehér fonalvászon, ezelőtt 18 frt, most csak 9 frt 50 kr.
1 vég 30 rőfös kikészitetlen igen kitünő creas-vászon, ezelőtt 22 frt, most csak 11 frt.
1 vég 37 rőfös kézi fonalvászon ezelőtt 28 frt, most csak 14 frt.
1 vég 30 rőfös rumburgi vászon, ezelőtt 30 frt, most csak 15 frt.
1 vég 30 rőfös hollandi czérnavászon, ezelőtt 28 frt, most csak 14 frt.
1 vég 40 rőfös rumburgi czérnavászon, ezelőtt 35—40 frt, most csak 16—20 frt.
1 vég rumburgi vászon 6 ingre, ezelőtt 28—40 frt, most csak 14—20 frt.
1 vtg különösen jó vászon 8 ingre, ezelőtt 30—35 frt, most csak 15—20 frt.
1 vég 50 rőfös hollandi vászon, ezelőtt 40—50 frt, most csak 20—25 frt.
1 vég 50 rőfös igen finom irhoni vászon, ezelőtt 50—60 frt, most csak 25—30 frt.
1 vég 54 rőfös igen kitünő rumburgi vászon, most csak 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 60—70 frtig a legfinomabb.
1 tuczat kis fehérvászonzsebkendő, ezelőtt 3—4 frt, most csak 1 frt 20 kr—2 frt.
1 tuczat nagyobb fehér vászonzsebkendő ezelőtt 4—8 frt, most csak 2 frt. 50—4 frt.
1 tuczat nagy finom rumburgi vászonzsebkendő, ezelőtt 10—15 frt, most csak 6—7 frt.
1 tuczat különösen finom franczia batist zsebkendő, most csak 4, 5, 6, 7—8 frtig a legfinomabb.
1 damasz asztaliterítők 6 személyre 5, 6, 7—8 frtig a legfinomabb.
1 damasz asztali terítők 12 személyre, most csak 10, 12, 14—16 frtig a legfinomrbb.
1 tuczat jóféle cselédtörülköző- és konyhakendő, most csak 2 frt 50 kr.
1 tuczat damasz asztal- és damasztörülközőkendő, most csak 5, 6, 7—8 frtig a legfinomabb.

Továbbá 30, 35, 40 és 45 krért rőfe a legfinomabb és legjobb három és négy nyüstös oroszvászonnak férfi nyári öltönyöknek való.

Azon vevők, kik 25 frton felül vásárolnak, az öszlethez mérve egy csodadaszép feladást kapnak.

Megrendelések csak a pénz beküldésével vagy utánvétel mellett a legfelkiösmeretesebben eszközöltetnek. — A levelek ekkép czimzendők:

METH S. nagy hid-utcza fehérhajó-épületben PESTEN.

Pest, 1865. Gyorssajtónyomat Gyurian és DEUTSCH TESTVÉREKTŐL. (2 sas-utcza 5. sz.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.